

Література

1. Бех І.Д. Методи інваріантного виховання / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 4. – С. 136–140.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Рибковський А.Г. Системна організація рухової активності людини / А.Г. Рибковський, С.М. Канішевський. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – 436 с.

БЛОКОННИЙ П.Г.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СВІТЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перехід країни до ринкових відносин вимагає від фахівців творчого усвідомлення своєї ролі в цьому процесі, глибокого наукового аналізу існуючої системи ведення господарства, а також самостійності з метою ефективного впливу на виробництво, виявлення резервів і застосування їх для вирішення проблем різної складності. Від рівня компетентності спеціалістів, їх підготовки, професійного зростання багато в чому залежить рух країни в напрямі перетворень, орієнтованих на міжнародні та світові стандарти розвитку сучасної цивілізації.

Вимоги часу потребують від закладів освіти вдосконалення системи навчання, нових підходів до розвитку свідомості студентської молоді – майбутніх спеціалістів, які б мислили масштабно, неординарно й самостійно знаходили шляхи досягнення мети. У цьому напрямі одним з найефективніших засобів вирішення завдань удосконалення навчання у вищій школі є реалізація положень Болонської декларації, у тому числі впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У рамках загальноєвропейських тенденцій і перспектив розвитку освіти в Україні розроблені й діють державні правові та нормативні документи: Національна доктрина розвитку освіти в Україні (2002 р.), Закон України “Про вищу освіту” (2002 р.), Накази Міністерства освіти і науки України “Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу” (від 23.01.2004 р. № 48), “Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 роки” (від 23.01.2004 р. № 49).

Реальна практика розвитку освіти в Україні, активне впровадження науково-педагогічних інновацій свідчать про значний інтерес української науково-педагогічної спільноти до загальноєвропейських процесів останніх десятиріч. В Україні все більше актуалізуються ідеї Болонського процесу про створення єдиного освітнього простору в Європі.

Мета статті – розкрити проблеми подальшого розвитку сучасної вищої освіти.

Проведений аналіз Міністерством освіти і науки України показав, що нинішня система підготовки фахівців з вищою освітою в Україні має певні недоліки, а саме:

- відсутність систематичної роботи студентів протягом семестру;
- низький рівень активності студентів і відсутність елементів змагальності в навчальних досягненнях;
- можливість необ'єктивного оцінювання знань студентів;
- значні витрати бюджету часу на проведення екзаменаційної сесії;
- відсутність гнучкості в системі підготовки фахівців;
- недостатній рівень адаптації до швидкозмінних вимог світового ринку праці;
- низька мобільність студентів щодо зміни напрямів підготовки, спеціальностей і вищих навчальних закладів;
- мала можливість вибору студентом навчальних дисциплін.

Для подолання недоліків існуючої системи підготовки фахівців може бути впроваджена кредитно-модульна система, яка передбачає вирішення таких завдань:

- відходу від традиційної схеми “навчальний семестр – навчальний рік – навчальний курс”;
- раціонального поділу навчального матеріалу дисципліни на модулі і перевірки якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля; підготовки до кожного лабораторного, практичного чи семінарського заняття;
- використання ширшої шкали оцінювання знань;
- вирішального впливу суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку з навчальної дисципліни;
- стимулювання систематичної самостійної роботи студентів протягом усього семестру й підвищення якості їх знань;
- підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів;
- запровадження здорової конкуренції в навчанні; виявлення та розвиток творчих здібностей студентів. Одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації системи вищої освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних вимог.

Головною метою Програми дій є вжиття заходів для входження національної системи освіти й науки в європейський простір з реалізацією таких вимог, критеріїв і стандартів:

- постійне навчання впродовж усього життя;
- мотивоване залучення студентів до навчання;
- сприяння привабливості та конкурентоспроможності Європейського простору вищої освіти і науки для інших регіонів світу.

Для реалізації концептуальних засад Болонського процесу в Україні необхідно:

- удосконалити двоступеневу структуру вищої освіти;
- прийняти прозорі та зрозумілі градації дипломів, ступенів і кваліфікацій;

- використати єдину систему кредитних одиниць і додатка до диплома;
- врахувати європейську практику організації акредитації та контролю якості освіти;
- підтримувати й розвивати європейські стандарти якості;
- ліквідувати перепони для розширення мобільності студентів, викладачів і дослідників;
- запровадити сучасні підходи інтеграції вищої освіти й науки в справі підготовки магістрів та аспірантів;
- забезпечити подальший розвиток автономності та самоврядування у вищій освіті.

Входження України до єдиного Європейського та Світового освітнього простору можливе тільки при запровадженні такого багатоцільового механізму, як Європейська кредитно-трансферна та акумулююча система (ECTS).

Ця система запроваджується на інституціональному, регіональному, національному та європейському рівнях і є однією з ключових вимог Бонлонської декларації 1999 р.

Окремі вищі навчальні заклади України, у тому числі і Вінницький фінансово-економічний університет, мають досить вагомий напрацювання з упровадження елементів ECTS, зокрема модульно-рейтингової системи оцінювання знань студентів.

Проте нагальною потребою є розширення впровадження елементів ECTS за рахунок введення кредитно-модульної системи формування навчальних програм; посилення ролі самостійної роботи студентів та змін педагогічних методик, упровадження активних методів і сучасних інформаційних технологій навчання.

Як свідчить практика, час на сесійний контроль при сучасній системі організації навчального процесу використовується нераціонально. Відстрочка зворотного зв'язку на кінець семестру не дає змоги вживати оперативних виховних і дидактичних заходів щодо підвищення якості навчання.

Перелік необхідних умов для запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації:

1. Наявність структурно-логічних схем підготовки фахівців за всіма напрямками та спеціальностями.

2. Запровадження модульної системи організації навчального процесу, системи тестування та рейтингового оцінювання знань студентів.

3. Організація навчального процесу на базі програм навчання, які формуються як набір залікових кредитів, що передбачає відхід від традиційної схеми “навчальний семестр – навчальний рік – навчальний курс”.

4. Введення граничного терміну навчання за програмою навчання, включаючи граничний термін бюджетного фінансування.

5. Дозвіл Міністерства освіти і науки України на частковий відхід від галузевих стандартів вищої освіти (для напрямів і спеціальностей, для яких вони затверджені).

6. Розроблення індивідуальних графіків навчального процесу з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

7. Зарахування на навчання до вищого навчального закладу здійснюється тільки за напрямами підготовки.

8. Наявність необхідного навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

9. Формування програм навчання всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів на основі освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників та освітньо-професійних програм підготовки, які передбачають можливість зміни співвідношення обсягів кредитів освітньої й кваліфікаційної складових підготовки.

10. Введення інституту викладачів-кураторів за індивідуальними програмами навчання.

У цьому контексті реформування вищої освіти й науки в Україні передбачає:

– перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дасть змогу задовольняти потреби особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаним напрямом відповідно до її здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці;

– формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання й джерелами фінансування задовольняла б потреби кожної людини та держави в цілому;

– підвищення освітнього й культурного рівня суспільства, створення умов для навчання впродовж усього життя;

– запровадження в системі вищої освіти й науки України передового досвіду розвинутих країн світу та її інтеграція в міжнародне науково-освітнє співтовариство;

– пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, та вузькою спеціалізацією і професійною досконалістю – з іншого.

Відповідно до цих положень, у Вінницькому фінансово-економічному університеті намічені заходи з метою здійснення педагогічного експерименту щодо впровадження положень Болонської декларації. У перспективі університет – це двоступенева система навчання, яка потребує нових технологій реалізації.

Такою технологією є кредитно-модульна система підготовки фахівця (КМСПФ) відповідно до вимог Міжнародної стандартної класифікації занять (ISOCO-88) (МСКЗ) та міжнародної стандартної класифікації освіти (ISCED-97) (МСКО).

Відповідно до положень Болонської декларації, КМСПФ повинна забезпечити можливість академічної мобільності студентів університету не тільки в Україні, а й у Європі, інтеграцію нації в Європейський простір на основі “кваліфікації” в контексті Міжнародного стандарту кваліфікації занять (МСКЗ-88), яка визначає здатність фахівця виконувати конкретні завдання та обов’язки в рамках певного виду діяльності. У цьому напрямі університет керується системою заходів щодо впровадження в організацію навчального процесу положень Болонської декларації, а саме:

- проводиться вивчення професорсько-викладацьким складом, обслуговуючим персоналом і студентами основних засад розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу;
- модернізується відповідно до вимог, положень і принципів Болонської декларації навчально-ділова й навчально-облікова документація;
- навчально-виховний процес спрямований відповідно до положень Болонської декларації на збереження національних традицій вищої школи та підвищення якості виховної роботи.

В університеті проведено підготовчу роботу, зокрема:

- проведено експериментальну роботу щодо впровадження систем: КМСОНП, ECTS;
- проведено науково-дослідну й експериментальну роботу щодо модернізації методів контролю якості освіти відповідно до ECTS;
- розроблено “Положення про впровадження КМСОНП і ECTS для модульно-рейтингового поточного і підсумкового контролю”;
- створено творчу групу для проведення досліджень щодо реалізації основних підходів та етапів формування зони європейської вищої школи за участю ВФЕУ;
- проведено науково-методичні семінари, засідання творчих груп, науково-практичні конференції;
- розширено інтернаціональні та зовнішні зв’язки;
- модернізовано навчально-методичний комплекс відповідно до положень Болонської декларації;
- обґрунтовано готовність Вінницького фінансово-економічного університету до його включення до переліку ВНЗ, які здійснюють експеримент.

Висновки. Отже, скориставшись усіма цінностями національної системи, відповідно до Болонської угоди, здобутки національних систем освіти й науки можуть бути мобільними на європейському ринку праці. Саме тому одним з основних напрямів роботи є залучення студентства до конструктивної участі в реалізації принципів Болонської конвенції в цілому та до контролю якості освіти зокрема. Відповідно до Болонської декларації, КМСОНП повинна забезпечити можливість академічної мобільності студентів не тільки в межах України, а й Європи, інтеграцію в Європейський простір, підтримку Європейської системи трансферу (переведення) креди-

тів (ECTS), підсистемою якої є чинна в Україні модульно-рейтингова система.

Література

1. Закон України “Про освіту” // Відомості Верховної Ради. – 2002.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу” від 21.01.04 р. № 48 : тимчасове Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про затвердження Програми дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України на 2004-2005 рр.” від 23.01.04 р. № 49.
4. Вища освіта України і Болонський процес : навч. посіб. / за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
5. Положення про застосування засобів діагностики успішності навчання студентів за спеціальністю “Економічна кібернетика”. – Вінниця : ВФЕУ, 2008. – 22 с.

БОНДАРЕНКО Л.Є.

МОНІТОРИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

Реформування системи освіти в Україні, що відбувається протягом останніх років під впливом соціально-політичних, економічних та геополітичних процесів, позначилося на системі загальної середньої освіти країни, у тому числі на системі управління освітою та її якістю. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті зазначено, що “освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів. Освіта і наука є найголовнішими умовами утвердження України на світовому ринку високих технологій” [4, с. 5].

Необхідність створення в Україні системи оцінювання, систематичного відстеження та аналізу проблем в освітній галузі визнано державними документами та урядовими актами. У Постанові Верховної Ради України “Про стан, напрями, реформування і фінансування освіти в Україні” Кабінету Міністрів рекомендовано “запровадити моніторинг реформування освіти з метою прийняття ефективних рішень щодо подальшого вдосконалення змісту освіти та форм її організації” [2, с. 57]. В Указі Президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні” створення національної системи моніторингу якості освіти на основі критеріїв держав – членів Європейського союзу та забезпечення участі загальноосвітніх навчальних закладів у Міжнародних обстеженнях якості освіти визначено як один із пріоритетних заходів [9, с. 2]. Перші кроки на шляху формування системи моніторингу якості загальної середньої освіти на загальнодержавному рівні здійснюються з розумінням того факту, що вона повинна стати певною інформаційною базою в структурі системи управління якістю загальної середньої освіти.